

Folkbildningen behöver ett ansikte

Sara Bokvist

Studiefrämjandet

Staten har formulerat fyra syften med folkbildningen. De statliga anslag vi studieförbund får, ska ge oss möjlighet att uppfylla dessa syften. En av folkbildningens framtida utmaningar är att vi på ett tydligare sätt måste kunna visa vad de statliga anslagen faktiskt leder till – vi måste ge folkbildningen ett ansikte.

Statens fyra syften ligger till grund för all folkbildningsverksamhet. Vi utgår från dem i vårt dagliga arbete, när vi planerar vår verksamhet och när vi gör prioriteringar kring vad som är viktigt. För oss folkbildare är detta naturligt, men jag är inte säker på att andra vet vad som egentligen är folkbildningens uppdrag. Vi utgör en viktig roll i samhällsutvecklingen och det behöver vi som jobbar med verksamheten bli bättre på att uttrycka.

Varje enskilt syfte kan låta som en omöjlighet att uppfylla. Hur gör vi då i praktiken? Med denna artikel vill jag ge några exempel på verksamheter som kan kopplas till dessa syften, samt vad de kan innebära för enskilda personer eller grupper.

På lika villkor i demokratin

Syfte 1: "Vi ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin."

Utgångspunkten i all vår verksamhet är det demokratiska perspektivet. Folkbildningens pedagogik tjänar i sig detta syfte; tanken är att man ska lära sig saker och utvecklas tillsammans med andra, alla ska få möjlighet att komma till tals samt påverka upplägg och innehåll i verksamheten. Ju fler som bekantar sig med denna pedagogik, desto fler får chansen att uppleva vad demokrati kan innebära. Inom Studiefrämjandet stödjer vi föreningar där svenska inte är modersmålet. Sju av dessa föreningar hade möjligheten att delta i vårt projekt "Synen på demokrati och Sverige" inför riksdagsvalet 2010. Projektet fokuserade på ett antal viktiga frågor, exempelvis demokrati, människors lika värde och rättigheter samt rösträtt. Syftet var att öka intresset för riksdagsvalet, förbättra kunskaperna om riksdagspartiernas program och hur demokratin fungerar i Sverige, samt öka insikten om vikten av att rösta för att kunna påverka samhällsutvecklingen. Vi ville också skapa en mötesplats där människor med olika politiska ideologier och kulturer på ett naturligt sätt kunde träffas och diskutera synen på Sverige och demokrati.

En rad olika aktiviteter genomfördes inom projektet: föreläsningar, diskussionsforum med representanter från olika partier, studiecirklar, utskick med lättläst informationsmaterial, lokala radioprogram, filmvisning med mera. Föreningarna startade också egna underprojekt.

Våra utvärderingar av projektet visade att:

- flera föreningar märkte att intresset för samhällsfrågor och politik ökade, liksom intresset för att rösta.
- kunskapen om de olika partierna, hur man röstar och vikten av att rösta ökade bland deltagarna. Personval var något som en förenings medlemmar saknade kunskap om innan. Av deras deltagare röstade hälften på ett annat parti än vad de hade tänkt innan projektet genomfördes.
- de politiska diskussionerna fortsatte hos flera föreningar efter valet då integrationsfrågan

blev väldigt aktuell i samband med Sverigedemokraternas inträde i riksdagen.

Projektet gjorde också att vi tillsammans med föreningarna kom fram till att behovet är stort av att jobba vidare med dessa frågor. En kombination av studiecirklar och andra aktiviteter är en utmärkt arbetsform. Just nu pågår planeringen för ett nytt demokratiprojekt inför riksdagsvalet 2014. Målgruppen kommer att vara deltagare, cirkelledare och förtroendevalda som är aktiva inom Studieförbundets medlemsorganisationer och samarbetsorganisationer.

Stadsodling - för ett hållbart samhälle

Syfte 2: "Vi ska bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen."

Människors delaktighet i planering, upplägg och uppföljning föder engagemang. Det engagemanget kan bli en grund för upplevelsen att kunna påverka sin livssituation men även för att kunna påverka andras omvärld.

I början av 2012 var Studieförbundet med och startade föreningen Stadsodling i Norrköping. Tillsammans med ett antal engagerade människor vill vi utveckla odlandet i staden. Syftet är bland annat att kunna öka medvetenheten kring hur vår livsstil påverkar vår hälsa, miljö och människor i andra delar av världen. Vi vill också skapa större möjligheter för lokal försörjning av odlade grödor.

Innan föreningen startades planerades arbetet i en studiecirkel och några månader senare, till våren, var det dags för plantering i Vasaparken - mest grönsaker och kryddväxter men även lite blommor.

Många har uppmärksammat odlingarna - det engagerar människor och det är det som är tanken. Här finns det möjlighet att diskutera med förbipasserande kring att tänka hållbart och långsiktigt. Nu är cirka 25 personer engagerade i odlingarna och inom kort kommer odling att starta på ytterligare platser.

- Vi har fått otroligt positiva reaktioner. Det har till och med hänt att folk som går förbi börjar hjälpa till att rensa ogräs, säger Stefan Arrelid på Studieförbundet.

Utbildning med andra förutsättningar

Syfte 3: "Vi ska bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället."

Av många olika anledningar lyckas inte alla genomföra en gymnasieutbildning inom den kommunala skolan. Förutsättningarna ser olika ut och det kan vara svårt för den kommunala skolan att kunna tillgodose enskilda elevers behov.

Genom stats- och kommunbidrag till folkbildningen kan vi erbjuda utbildning och bildning under andra förutsättningar. En folkhögskola eller ett studieförbund har möjlighet att ge mer tid för varje individ och jobba i mindre grupper. Man har på det sättet ofta större möjligheter än till exempel den kommunala skolan att se mångfald som en tillgång.

Johan, som egentligen heter något annat, är en samhällsengagerad och politiskt intresserad kille på 18 år. Han började på ekonomiprogrammet på en ganska stor kommunal skola och han upplevde skolan som fyrkantig.

- Jag tycker skolan kändes som en betongkloss. Det var mycket snack om elevpåverkan men i praktiken betydde det inte särskilt mycket. Vi kunde inte påverka vad vi ville läsa. Kanske kunde vi påverka i vilken ordning vi skulle läsa vissa saker i kurserna, men inte något mer, säger Johan.

Han tyckte inte att han kom till sin rätt på skolan och det ledde till dåliga resultat. Efter två år fick han två alternativ. Antingen skulle han få gå om tvåan på samma skola eller börja på folkhögskola. Han läste på och diskuterade med familjen om vad folkhögskolealternativet skulle kunna innebära och tyckte att det lät bra. Hösten 2013 började han på en högskoleförberedande utbildning på ett år på en folkhögskola. I Johans klass är de sex elever, med olika drömmar men med det gemensamma målet att vilja kunna plugga vidare.

- Det är en så trevlig miljö här. Det märks att lärarna arbetar här för att de vill det. De trivs med sitt jobb och det märks när de lär ut. Eftersom det är en så liten skola så får man närmare kontakt med lärarna, säger Johan.

En stor del av undervisningen är särskilt inriktad på förberedelse för högskola eller universitet och här får eleverna bland annat träna på att läsa kurslitteratur inom de områden de vill fortsätta studera inom, lära sig att referera och prova på att skriva avhandlingar.

- Nu tycker jag det går bättre och bättre. Lärarna anpassar kraven efter det jag kan och lägger stor vikt vid det jag är bra på. Här får jag lära mig det jag behöver för att kunna fortsätta plugga statsvetenskap och ekonomi. Det är mycket roligare och mina resultat blir bättre, säger Johan.

För mig är det glädjande att höra att folkhögskolan fungerar för Johan. Det känns som att hans drömmar nu kan ha en möjlighet att gå i uppfyllelse.

Dansen och musiken skapar arenor

Syfte 4: "Vi ska bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet."

Inom kulturområdet träffar vi många deltagare i alla åldrar. Vi studieförbund har olika inriktning, men jag vågar mig på en gissning att vi tillsammans har verksamhet inom alla upptänkliga kulturområden.

Inom mitt studieförbund jobbar vi mycket med kulturverksamhet för ungdomar, bland annat inom musik och dans. Livekarusellen och Danskarusellen är rikstäckande tävlingar som startats för att ge deltagarna/grupperna fler scentillfällen för att utvecklas, möjligheten att möta en publik och knyta kontakter med andra inom branschen. Det är med andra ord inte tävlingsmomentet som är det viktigaste. Många musikgrupper och dansgrupper bedriver redan sin verksamhet i studiecirkelform, men vissa grupper får via dessa tävlingar kontakt med oss inom folkbildningen för första gången.

Vi ger dessa grupper möjligheter att utvecklas i studiecirkelform, vara kreativa och skapa egen kultur, få tillgång till repetitionslokaler och dessutom kunna visa upp sig för en publik genom konserter och föreställningar.

I Livekarusellen och Danskarusellen är alla olika musik- och dansstilar välkomna och vi har inga antagningskrav – alla som anmäler sig får delta. Med denna typ av verksamhet lyckas vi skapa mötesplatser för olika stilar, åldrar och kulturer. För att visa på omfattningen kan jag nämna att det under Livekarusellen 2012 arrangerades cirka 400 spelningar där omkring 2 500 personer/artister medverkade och över 20 000 personer utgjorde publik.

Hjälp till att ge folkbildningen ett ansikte

Folkbildningens effekter, hur vi svarar upp mot de syften som staten angivit, syns inte i några rapporteringssystem. Vi måste lära oss att visa folkbildningens effekter på andra sätt. Jag tycker att vi folkbildare stolt kan slå oss för bröstet för den verksamheten vi anordnar, men det räcker inte för att andra ska förstå. Fler måste berätta om folkbildningens nytta och roll i det svenska samhället och vi måste lyfta fram exempel ur verksamheten. Annars riskerar vi att få ännu mindre anslag och

vår roll försvagas, vilket jag tror kan ge stora negativa effekter för Sverige. Lås oss ge folkbildningen ett ansikte!